

HÄNDELSEN

På kvällen ca kl 19.45 hörde ett par på 5:e våningen att det ringde på dörren i deras hyreshus. Huset har 6 våningar med ytterligare en våning med förrådsvind överst. Utanför stod ett grannpar som sade att det brann hos en äldre herre på samma våning i trapphuset. De berättade att de hade suttit och tittat på tv och hört ett underligt ljud. De hade då sänkt ljudet och hört en brandvarnare. När de gick ut i trapphuset hade det sett ut som att det kom rök från en lägenhetsdörr, och de larmade räddningstjänsten omedelbart. Alla grannarna gick till dörren, som var låst. De hörde mannen ropa innanför. De försökte få kontakt med honom genom brevinkastet och bad honom att försöka ta sig till dörren och öppna. De hörde hur han hasande försökte ta sig fram. Efter en plågsam stunds väntan kom hemtjänsten upp i trapphuset. De hade fått larm genom att mannens trygghetslarm var kopplat till brandvarnaren. De hade nycklar till lägenheten, vilka de kastade upp till grannarna så att de kunde öppna dörren. När så dörren öppnades välde tjock gråsvart rök ut ur dörren. Röken var så tjock att man inte kunde ta sig in, utan tvingades retirera tillbaka till lägenheten. Kvinnan försökte ytterligare en gång att ta sig ut i trapphuset för att försöka krypa in till mannen, men röken var då alldeles för tät i trapphuset, och hon tvingade tillbaka in i sin egen lägenhet. Hemtjänstpersonalen som stod på längre ner i trappan kunde se in i lägenhetens hall. De såg ett ljussken och kunde se och höra mannen på golvet i hallen.

INSATSEN

När räddningstjänsten anlände var trapphuset rökfyllt från våning fem och uppåt. Man inriktade sig på en livräddningsinsats samtidigt som man försökte ventilerar ut röken ur trapphuset. Uppe på femte våningen var trapphuset rökfyllt i stort sett hela vägen ner till golvet. När rökdykarna trängde in i lägenheten hörde de mannen och kunde ganska snabbt lokalisera honom. Det brann då i mannens kläder, men rökdykarna kunde inte se någon brand i övrigt i lägenheten. Mannen höll i en rollator, och släppte inte taget om den förrän han var ute i trapphuset. Man tog ner honom till våningen under och kylde hans brännskador. Mannen fördes omedelbart till sjukhus med svåra brännskador. Han avled senare av sina skador efter ca ett dygn. Efter ca 1 minut gick rökdykarna åter in i lägenheten och fann en brandhärd i vardagsrummet. Det brann i en soffa och i en fåtölj som stod närmast fönstret. De släckte utan problem ner soffan och fåtöljen. De flyttade också ut soffan från väggen för att komma åt bakom. Fåtöljen ställdes ut på balkongen.

När trapphuset skulle ventileras stötte man på problem. Längst ner i trapphuset fanns en nisch med en vev till rökluckan. Glaset som skulle krossas för att ge tillgång till veven var utbytt mot en ca 4 mm tjock plexiglasskiva. Detta innebar att en fördröjning uppstod, eftersom det krävdes upprepade slag med en 10 kg tung handbrandsläckare som murbräcka för att knäcka plexiglasen. När detta väl var gjort gick det inte att dra runt veven. Det visade sig senare att någon blockerat rökluckan på sjätte våningen med en pinne. Överst i trapphuset fanns ett schakt ut till det fria. Detta schakt hade en falllucka som hölls stängd av en spärr fäst i en wire till veven på markplan. Det fanns även en gallerförsedd lucka framför, vilken var låst med ett hänglås för sk brandkårsnyckel. Detta ledde till att röken fick ventileras ut genom förrådsvinden via de rökluckor som fanns i yttertak, med ytterligare rökspridning som följd. Ytterligare två boende fick föras till sjukhus med lindriga besvär efter att ha andats in en del rök. Båda dessa personer bodde på sjätte våningen, och kunde lämna sjukhuset senare samma kväll. POSOM-gruppen och restvärdesledare larmades i ett tidigt skede och en informationsträff anordnades med de boende i en närliggande kyrkolokal. Vid detta möte fanns räddningsledaren, POSOM, restvärdesledare, samt representant för fastighetsbolaget närvarande. De boende fick en redogörelse av branden och riskerna för följdskador av rök och möjligtvis vatten. De grannar som försökt nå den äldre mannen fick också möjlighet att diskutera igenom sina åsikter och på så sätt även möjlighet att påbörja arbetet med att komma över den otäcka upplevelsen.

UNDERSÖKNING

Mannen var enligt uppgifter från såväl grannar som hemtjänst storrökare, vilket även stämmer med bilden på brandplatsen, där det låg ett flertal cigaretter, cigarettpaket och tändsticksaskar framme på vardagsrumsbordet. Mannen bodde ensam i en liten tvårumslägenhet och var änkeman. Han hade talsvårigheter och hade svårt att gå och röra sig. Han hade hemtjänst och hade ett trygghetslarm kopplat till en brandvarnare. Hemtjänstpersonalen hade försökt att få honom att flytta till ett stödboende, och han hade fått erbjudanden om möjlighet att flytta till ett gruppboende, men han tackade nej. Han hade den här dagen precis haft hjälp av en kvinna på hemtjänsten. När hon kom tillbaka till resurscentrum ca två kvarter bort gick larmet på hans trygghetstelefon. Trygghetstelefonen har en bärbar larmknapp som han bar på handleden som ett armbandsur. Denna hittades tillsammans med brända rester av hands tröja ute i hallen. På platsmattan i hallen fanns även en brännskada. Skadorna på föremålen är sådana att man kan anta att det brunnit i hans kläder under flera minuter, alternativt under i stort sett hela förloppet. Det enda som brunnit förutom mannens kläder är en halv soffa och en fåtölj i vardagsrummet. Soffan har träram med skumgummistoppning och yttertåg av konstmaterial. Fåtöljen är av äldre modell och stoppad med kokosfibrer eller liknande. Det finns inga tekniska brandsaker, exempelvis lampor eller sladdar, i området som är bränt. Sannolikt har mannen själv orsakat branden - medvetet eller genom olyckshändelse - i samband med rökning.

SLUTSATSER

Detta är en dödsbrand som samhällets resurser i dagsläget inte har tvångsmedel att förhindra, och som man inte kan förebygga med mindre än att man förmår människor i riskzonen att upphöra med sitt riskbenägna beteende, i det här fallet rökning. Samhällets hjälpresurser var snabbt på plats - så snabbt som man rimligen kan förvänta sig, både vad gäller räddningstjänst, hemtjänst och medmänniskor. Branden fick ändå dödlig utgång. Om lägenheten hade varit försedd med någon typ av bostadssprinkler hade branden sannolikt kunnat begränsas, och mannens brännskador hade kanske kunnat undvikas eller lindras.

En människa med ett beteende och en fysisk förmåga som ger alla dessa varningssignaler kan inte skyddas mot sin vilja, d v s. flyttas till säkrare mer övervakade boendeformer. Vi behöver ett enkelt boendesprinklerkoncept som billigt kan efterinstalleras i lägenheter som ett hjälpmedel, på samma sätt som trygghetslarmet, rollatorn, den höjda toalettstolen med mera.

Okunskap och slarv med egen kontroll av trapphusets rökventilation har fördröjt och försvårat insatsen. Detta är ett mycket vanligt problem utifrån de erfarenheter som vi har inom regionen. Denna brand orsakade onödiga rökskador på huset och i vindförrådet eftersom rökluckan hade medvetet hade satts igen. Risk för människors hälsa har förelegat eftersom rök spred ut i trapphuset. Risken har ökat genom att det inte gick att ventilerar ut röken på avsett vis.